

Nr 198.

Av herr **Sandler m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en laboratorstjänst vid Abiskos naturvetenskapliga station.

I underdånig skrivelse av den 28 augusti 1950 har interimsstyrelsen för Vetenskapsakademiens forskningsstationer i övre Norrland, med tillstyrkan av Vetenskapsakademien, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* inrättande av en permanent styrelse för Vetenskapsakademiens forskningsstationer i övre Norrland, *dels* inrättande av en tjänst som laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station i lönegraden Ca 29, *dels* ock anvisande av 50 000 kronor till naturvetenskaplig forskning i Nordsverige samt av 3 500 kronor till bestridande av utgifterna för nyssnämnda styrelse och dess sekreterare.

För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av 30 000 kronor till ifrågasvarande verksamhet.

Kung. Maj:t har emellertid icke föreslagit en utökning av det tidigare anslaget men däremot att inom ramen av detsamma må i stället för den begärda ordinarie tjänsten i Ca 29 inrättas en tjänst som laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station i lönegrad Cg 29 enligt statens allmänna avlöningsreglemente.

Den vid forskningsstationerna i övre Norrland bedrivna verksamheten har enligt vad vi inhämtat under det gångna året väsentligt utökats. Sålunda har Kirunaobservatoriet tillförts ytterligare en byggnad för magnetiska mätningar och en byggnad för ett seismologiskt observatorium, vilket väntas börja sin verksamhet omkring den 1 maj innevarande år och kommer att vara utrustat med instrument av allra högsta klass. Vid Abisko naturvetenskapliga station har verksamheten under de senare åren varit mycket livlig. Antalet gästande forskare har under åren 1949 och 1950 varit rekordartat stort, vilket bl. a. torde få tillskrivas de nya forskningsmöjligheter, som stationens upprustning skapat. Sålunda hava under nämnda tidsperiod sammanlagt ett 80-tal personer, bland vilka finnas forskare från snart sagt alla delar av landet samt även utländska vetenskapsmän, under längre eller kortare tid arbetat vid stationen. Även i fortsättningen får man där räkna med en lika livlig verksamhet som nu.

Utvidgningen av den nordsvenska forskningen har möjliggjorts bl. a. genom fortsatta bidrag från Kiruna stad, vars totalbidrag till forskningsstationerna nu uppgår till inemot 200 000 kronor. För driften av observatorierna erhålles utom från staten, som under de båda senaste åren bidragit med 30 000 kronor, anslag från statens naturvetenskapliga forskningsråd, Vetenskapsakademien, Kiruna stad och från enskilda donatorer. Kiruna stads årliga bidrag till driften utgör f. n. 20 000 kronor.

I våra grannländer hava statsmakterna lämnat ett starkt stöd åt den geofysiska forskningen. Finland, som i Sodankylä äger ett geofysikaliskt observatorium, vilket under kriget spolierades, har trots den ekonomiska press, under vilken landet ligger, redan återuppbyggt och utvidgat denna institution. Norge är i färd med en utökning av motsvarande art.

Såväl anläggningarna i Kiruna som i Abisko äro båda vetenskapligt och praktiskt av stor betydelse och särskilt de geofysiska anläggningarna utgöra ett viktigt led i det internationella samarbetet. Som exempel kan nämnas, att de jonosfär-mätningar och magnetiska mätningar, som nu utföras i övre Norrland, löpande delgivas intresserade institutioner över hela världen. Samma kommer att bliva fallet med de seismologiska registreringarna. Registreringarna av kosmisk strålning vid Kirunaobservatoriet äro samordnade med liknande registreringar i Stockholm och i italienska alperna och äro även de av internationellt intresse.

Såsom framgår av föreliggande utredningar råder inom vetenskapliga kretsar full enighet både om huru den naturvetenskapliga forskningen i övre Norrland bör organiseras och de behov som föreligga.

Man kan alltså med fog hävda den uppfattningen att Sverige har förpliktelsen att sörja för de ifrågavarande anläggningarnas kontinuerliga drift, varför enligt vår åsikt ett ökat stöd från statsmakternas sida är oundgängligen nödvändigt. Vi vilja emellertid här understryka, att det under nuvarande ekonomiskt tryckta tider icke är fråga om att ytterligare utvidga utan allenast att försöka i avvaktan på bättre tider vidmakthålla en verksamhet, som synes oss gagnelig för landet och därtill utgör ett önskvärt kulturellt inslag av icke oväsentlig betydelse för övre Norrland. Bland de för driften av de nämnda anläggningarna disponibla anslagen äro flera av tillfällig karaktär och komma icke att stå till förfogande under kommande år. Vi anse därför, att den naturvetenskapliga forskningen i övre Norrland bör konsolideras genom att medel till den föreslagna laboratorbefattningen, vilken synes oss böra placeras å extraordinarie stat, anvisas utöver det i statsverkspropositionen upptagna anslaget på 30 000 kronor.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att till *Vetenskapsakademien*:
Bidrag till naturvetenskaplig forskning i övre Norrland för budgetåret 1951/52 utöver det av departementschefen föreslagna anslaget anvisa medel till en laborator i Ce 29 vid Abisko naturvetenskapliga station.

Stockholm den 24 januari 1951.

Rickard Sandler.

S. G. W. Wahlund.

Harald Nordenson.